

AZ ÖNIGAZGATÁS IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI A SAVREMENOST 1978. ÉVI SZÁMAIBAN

Az öngazgatású szocialista társadalom fejlődése időszerű problémákat vet fel, amelyekre marxista folyóiratainknak gyorsan kell reagálniuk. A Savremenost — nevéhez híven — az idei számaiban igyekezett olyan tematikus számokat megjelentetni, amelyek társadalmi-politikai rendszerünk fejlődésének aktuális problémáival foglalkoznak. Két egyes és három kettős szám megjelentetésével a Vajdasági Kommunista Szövetség lapja a következő témaköröket dolgozza fel:

1978/1—2. szám: A küldöttrendszer és az öngazgatási döntéshozatal;

1978/3—4. szám: A KSZ szervezettsége és akcióegysége;

1978/5. szám: A munkásosztály és annak osztálytudata az öngazgatás feltételeiben;

1978/6. szám: A nemzeti viszonyok öngazgatású fejlődése;

1978/7—8. szám: Az oktatás és társult munka.

Az idei év első kettős száma teljes egészében a küldöttrendszer gyakorlati megvalósításával kapcsolatos kutatás eredményeit foglalja magába. A kutatást egy vajdasági kutatócsoport végezte a küldöttrendszer hatékonyságát vizsgáló szövetségi szerv megbízásából. Hazánk minden egyes köztársaságában és tartományában folyó kutatás magába foglalja a küldöttrendszer gyakorlati megvalósításának értékelését a különböző mértékszabályokkal, elemzésekkel kísért társadalmi-politikai közösségek képviselőházában, küldötti testületeiben, az érdekközösségekben stb. Az empirikus kutatásokat, amelyeket előzetes kutatások vezettek be, Vajdaság hat községében és tartományi szinten végezték. Az 1977 folyamán nyilvánosságra hozott kutatások tartományunk községeinek 12%-át foglalják magukba, elemelve a döntéshozatal folyamatát a községek képviselő-testületében, az érdekközösségek közgyűlésében, Vajdaság Autonóm Tartomány képviselőházában és a küldöttségek ülésein. Előre meghatározott kérdésekről a kutatók folytattak beszélgetést mintegy 1500 küldöttel. Az eredmények összegezése még nem ért véget, de a szakemberek máris érdekes következtetéseket vontak le.

A vajdasági kutatócsoport vezetője dr. Borivoje Pupić a küldöttrendszerről mint az ember elidegenedésének megszüntetéséről ír a folyóirat hasábjain. Megállapítja, hogy a demokrácia valóságáról, illetve az ember helyzetéről csak akkor szerezhetünk tudomást, ha a termelési, vagyis a tulajdonviszonyokban figyeljük a termelők helyzetét.

Ljubisav Kazimirović a döntéshozatali folyamat öngazgatási meg-egyezés útján történő realizálásáról szólva megemlíti, hogy társadalmunkban szükségünk van a különböző szubjektív érdekek összehangolására, amelyek különbözőségükben is tulajdonképpen objektíve hasonlóak, sőt sokszor jellegzetességekkel is rendelkeznek. A döntéshozatali mindig az érdekek folyamata is. Az ember itt sohasem viselkedik személytelenül és objektívan, hanem elsősorban társadalmi helyzeténél fogva igyekszik érvényesíteni egyéni és közös érdekeit. Öngazgatású társadalmunkban elsősorban arra kell ügyelnünk, hogy az alapvető osztályérdekeket ne tévesszük szem elől, tehát a munkásosztály gazdasági érdeke hangolja össze az összes többi létező érdekeket, határozza meg ezen kívül a szerveződés és a döntéshozatal formáját is.

Aleksandar Đurđev és Sava Tubić a társadalmi-politikai szervezeteknek az öngazgatási társadalomban betöltött szerepéről és feladatairól, míg Sergej Flere az öngazgatással kapcsolatos információs rendszeréről ír.

Az idei Savremenost második kettős száma a kongresszusi előkészületek jegyében íródott. Az eszmei-politikai akció központjában természetesen a Kommunista Szövetség akcióképessége és szervezettsége áll az új, öngazgatási viszonyok megvilágításában. Az öngazgatású pluralizmus rendszerében újabb problémák előtt áll minden társadalmi-politikai szervezetünk. A folyóirat igyekezett a témára inkább nyílt viták és álláspontok alakjában felelni, figyelembe véve elsősorban Edvard Kardelj tanulmányát, politikai-rendszerünk fejlődési irányairól. Žarko Papić a szubjektív erők és a társult munka viszonyát, Szám Attila pedig a KSZ-nek a társult munkával kapcsolatos szervezettségét és akcióképességét dolgozta fel.

A Savremenost 3—4. száma kiemelkedő helyen jelenteti meg — az időközben elhunyt — Bogdan Crevar téziseit a JDNSZSZ-nek alkotmányos és eszmei-politikai átalakulásáról politikai rendszerünk fejlődése kapcsán. Vajdaság Dolgozó Népe Szocialista Szövetsége volt elnöke alkotó és látnoki álláspontjai jelentősen hatottak a Szocialista Szövetség új platformjának és feladatkörének kialakításában. Crevar elvtárs bírálóan tekint a társadalmi-politikai szervezetek átszervezésének és újabb munkamódszerének lehetőségeire, amit hosszútávú akcióban kell megoldanunk. Kiemeli a Szocialista Szövetség legsürgősebb feladatait, figyelembe véve öngazgatású társadalmunk ellentmondásos és fejlődő jellegét:

- a társadalmi tudat és akció fejlesztését, a parciális és partikuláris érdekek túlhaladása érdekében, azok egybehangolása útján;
- a szolidaritás és közösség állandó erősítését;

— hogy a társadalom és az egyén kultúrájának az öngazgatással együtt kell fejlődnie, a politikai kultúra mellett, tehát az általános kultúrát is fejleszteni kell;

— hogy az emberek erkölcsi szokásainak erősítésével biztosítani kell a feltételeket a demokratikus jogok, kötelességek és felelősség tiszteletben tartására;

— hogy erősíteni kell az igazgató és öngazgató funkciók feletti társadalmi ellenőrzést a bürokratizmus megelőzése céljából.

Crevár elvtárs a továbbiakban kifejtette, hogy a küldöttrendszer hatékonyabb megvalósítása érdekében a Szocialista Szövetségnek egységes frontként, a munkások és polgárok öngazgatásának alapjaként kell tevékenykednie. A gyakorlatban érezzük azoknak a megfelelő munkamódszereknek és mechanizmusoknak a hiányát, amelyek biztosítanák a közvetlen kapcsolatot a társadalmi-politikai szervezetek és a képviselőház illetve a végrehajtó szervek között. Azonkívül a társadalmi-politikai szervezeteknek az érdekösszehangolás folyamatában a lelegejétől hatniuk kell a társult munkában.

A Savremenost 3—4. száma jelentős teret szentel az eszmei-politikai nevelésnek. Erről ír Ljubiša Stankov Zemba és Bogdan Tankosić; a szerzők másik csoportja pedig a KSZ-nek és más szubjektív erőknak a társadalmunkban elfoglalt helyét elemzi.

A folyóirat 5. száma már a Vajdasági KSZ 16. konferenciája után íródott, megjelentette Dušan Alimpić beszámolóját. Kihangsúlyozza a munkásosztály reális érdekeinek megnyilvánulási lehetőségeit a jövedelem feletti rendelkezés területén, valamint beszél az ellentmondásos öngazgatási gyakorlat problémáiról. A Savremenost e száma részleteket közöl még egy vajdasági szintű kutatómunka eredményeiből, amely a VKSZ KB Politikai-Marxista Központjában (Centar PK SKV za političke studije i marksističko obrazovanje) folyik, a munkásosztály helyzetéről Vajdaság társadalmi-gazdasági és politikai feltételei közepette.

A Savremenost 5., 6. és 7—8. száma is leközi egy-egy kerakasztal-beszélgetést. A szabadkai munkások aktívájával a munkásosztály tudatáról, a zrenjaniniakkal pedig a nemzetek közötti viszonyok időszerű értelmezéséről vitázott a szerkesztőség. A 6. szám különben is a nemzeti kérdés problémakörét dolgozza fel, megállapítva, hogy Vajdaságban 29 nemzet, nemzetiség és etnikai csoport él. Társadalmi valóságunkban tehát, az öngazgatási viszonyok megnyilvánulásának nemzeti szempontja is van. A nacionalista elemek tehát mindenkor elméleti, politikai, de gyakorlati jelentőséggel is bírnak, és csak akkor küszöbölhetők ki, ha a munkásosztály lesz a vezető erő társadalmunkban. Az öngazgatási jog egyformán érint minden nemzetet, nemzetiséget és minden dolgozót hazánkban; ez az egyenrangú társadalmi-gazdasági helyzet máris kiküszöböli az ellentétes, vagy legalább a különböző érdekeket. Milan Vukojević, írásában kiemeli az öngazgatású integráció folyamatának jelentőségét, a nemzetek és nemzetiségek szabad és egyenrangú együttműködésében. A

munka és az eszközök önigazgatási alapon történő társítása a legjobb példa és módszer nemzetünk érdekeinek egyesítésére.

A Savremenost 7—8. száma az oktatás és a társult munka szorosabb kapcsolatáról folyó kerekasztal-beszélgetést jegyzeteli, amelyet Zomborban szerveztek meg. Az oktatás társadalmunkban jelentős tényezője a társadalmi élet megszervezésének. Különösen fontos, hogy iskolázott munkásosztállyal rendelkezünk, mert csakis így tudunk eredményesen és tudatosan hatni a társadalmi viszonyokra.

Munkásosztályunk intellektuális képességeinek és tudatának fejlesztése igen jelentős feltétele dolgozóink társadalmi-gazdasági helyzetbeli erősödésének. Munkásosztályunk általános társadalmi erejének és hatókörének fokmérője tehát a szaktudás, az információval való rendelkezés és a marxista eszmei-politikai képzés lehetősége. Éppen ezért külön figyelmet kell szentelnünk az oktatást és nevelést végző intézmények reformjának, a tömegtájékoztatási eszközök tevékenységének stb.

Megérett a helyzet az egyetemi rendszer megváltoztatására, elsősorban a jövedelemszerzés és a személyi jövedelmek elosztásának, valamint az egyetemisták életfeltételeinek javítása területén. Fuada Stanković írásában a munka szabad cseréjének alkotmányos meghatározásából indul ki, és ismét csak a társult munka termelési, valamint társadalmi szférájának lassú közeledését állapítja meg.

Említésre méltó a Savremenost igyekezete, hogy minden egyes számban Lukács Györgytől, a neves magyar filozófustól és esztétától is megjelen-
tessen tanulmányrészleteket. Először az ideológia problémáiról, majd az elidegenedés kérdéséről szóló művét közölte a folyóirat folytatásokban